

*Zeleno
Velenje*

30 LET

po ekološki revoluciji

Razstava ob

30. obletnici ekološkega shoda

v Velenju

Trideset let nazaj, v nedeljo, 8. novembra 1987, se je na velenjskem Titovem trgu zbrala množica okoliških kmetov, članov političnih organizacij, šolarjev, predstnikov strokovnih združenj, ozaveščenih posameznikov ...

Ljudem iz onesnažene Šaleške doline je prekipelo. Ekološka revolucija!

Povod zanjo je bila informacija, da naj bi v dolino umestili odlagališče radioaktivnih odpadkov, a so ost protestniki usmerili predvsem v Termoelektrarno Šoštanj, kjer so dva meseca pred shodom sicer že pripravili Ekološki sanacijski program, s katerim so začrtali pot do zmanjšanja negativnih vplivov na okolje.

Razstavo smo pripravili ob 30. obletnici tega velikega ekološkega protestnega shoda, s katerim smo prebivalci Šaleške doline odločno izrazili nestrinjanje s prekomernim onesnaževanjem okolja zaradi energetike in s tem pospešili okoljsko sanacijo doline. V treh desetletjih se je eno okoljsko najbolj obremenjenih območij v Sloveniji spremenilo v primer postindustrijske pokrajine s kvalitetnim naravnim, družbenim, socialnim in gospodarskim okoljem.

V slovenskem merilu Šaleško dolino nedvomno lahko poimenujemo zibelka ekološkega prebujenja in zelenih gibanj. Onesnaženja so se seveda zavedali tudi drugod, a tako odločnega odziva in dejanj prebivalcev, ki so preglasili druge interese, drugod ni bilo.

Zeleno
Velenje 30 LET
po ekološki revoluciji

VELENJE mesto za življenje

Prijazno naravi in ljudem

Fotografija: Matjaž Vranič

Danes je kakovost okolja v Velenju in Šaleški dolini dobra, po marsikaterem kazalcu celo nadpovprečna. Uspeh je rezultat sinergije med podjetji in lokalno skupnostjo, med institucijami, organizacijami, društvimi in posamezniki. Velenje je prepoznaven primer uspešne okoljske sanacije tudi v evropskem prostoru. Domači strokovnjaki znanje in izkušnje danes delijo s številnimi naročniki, v šolah pa se vsako leto nove generacije dijakov in študentov usposabljajo za strokovno delo na področju trajnostnega in sonaravnega razvoja.

VELENJE mesto za življenje

Mesto v parku

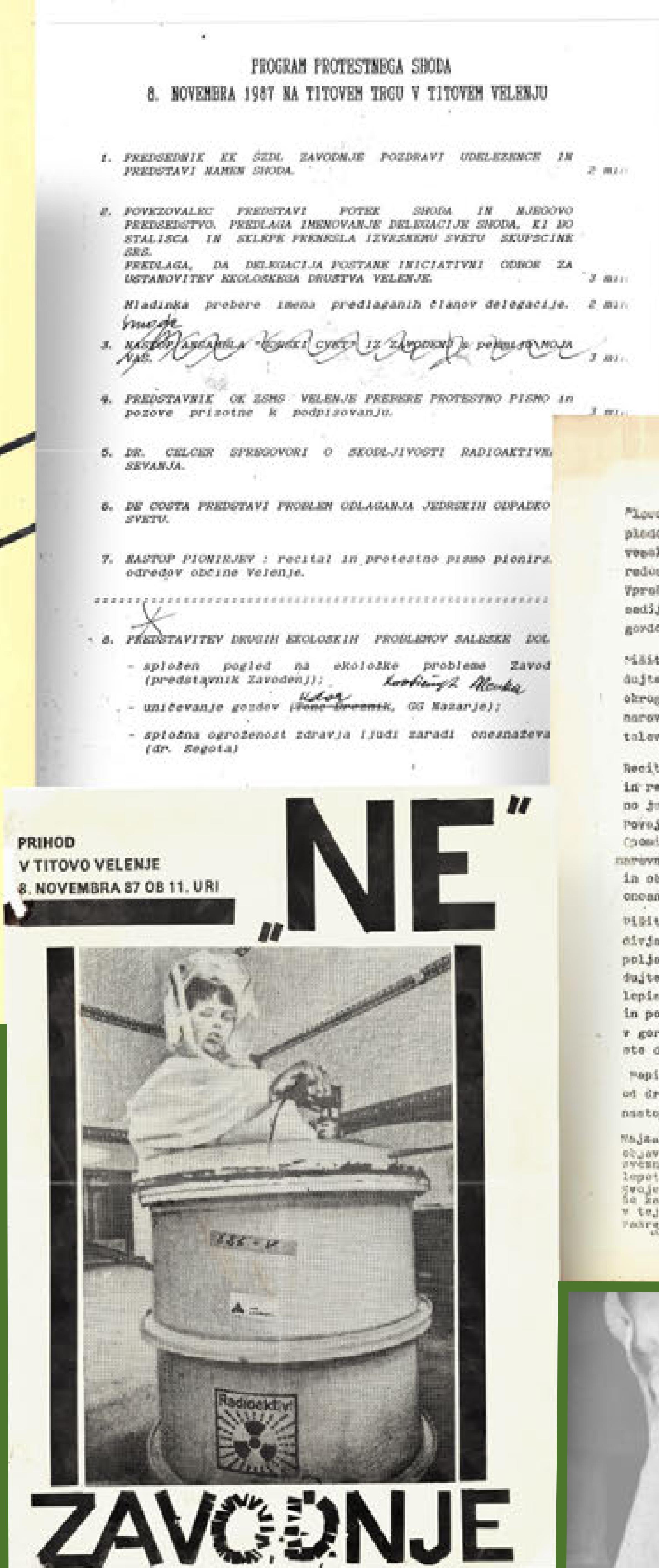

Fotografija: Matjaž Vranič

Velenje danes je zeleno mesto, je mesto v parku. Velenje je mesto, katerega prenovljeni del mestnega središča – Promenado, ki diha v sozvočju z reko – so kot izjemno urbano arhitekturo nagradile slovenska, evropska in svetovna stroka. Je mesto, ki na vsakem koraku ponuja možnost za sprostitev, rekreacijo in kulturni užitek. Velenje je mesto, ki ne pozablja, kako je nastalo in za koga je bilo zgrajeno. Za ljudi in za življenje!

EKOLOGIČKÁ REVOLUCIA

1 vzornopriprav

Ekološki protestni shod na Titovem trgu so v sodelovanju pripravili okoljsko ozaveščeni posamezniki, društva, šole in družbeno-politične organizacije. Podobno misleči so se začeli povezovati. K javnemu izražanju mnenja in k dejanjem so spodbudili izjemno širok krog ljudi. Program shoda so jasno oblikovali ter v naprej pripravili vse osrednje nagovore,

EKOLOŠKA REVOLUCIJA

1987
Titov trg je preplavila množica ...

Fotografije: Lojze Osteršek - Arhiv PV

Fotografija: Janez Novak

Mediji so poročali o večisočglavi množici, o okoli šest tisoč protestnikih. V uradnem zapisniku o dogodku, ki ga je pripravila Marija Šavor, pa je zabeleženo, da se je 8. novembra 1987 v središču Velenja zbral približno 15 tisoč ljudi, da so kmetje pripeljali okoli 150 traktorjev in da je nastopila vrsta pomembnih govornikov.

EKOLOGICKÁ REVOLUCE

mas sas

A black and white portrait of a man with short, light-colored hair. He has a neutral expression and is looking directly at the camera. A prominent red line is superimposed over his forehead and bridge of the nose, resembling an ECG or heart rate monitor tracing. The line starts at the left edge of the frame, goes up to his forehead, down to his nose, and then back up to the right edge. The background is a plain, light-colored wall.

Pri organizatorjih ekološkega protestnega shoda na Titovem trgu se je akreditiralo 14 medijskih hiš; ob večini slovenskih tudi Večernji list, Viesnik, Arena in Neue Kronen Zeitung

Ob včini slovenskih tudi večernjih list, vjesnik, Arena in Neue Kronen Zeitung.
Poročilo o shodu so objavile slovenska in druge jugoslovanske televizije

Torej so v študiu so objavile slovenska in druge jugoslovanske televizije.
Šlo je za senzacijo, saj je bil to prvi okoljski protest v Jugoslaviji.

Slo je za senzacijo, saj je bil to prvi okoljski protest v Jugoslaviji.

ELEKTRIKA JE TERJALA VISOK DAVEK

1087

Ugrezanje in odseljevanje

Površje Šaleške doline se je zaradi intenzivnega izkopavanja premoga v osemdesetih letih dvajsetega stoletja ugrezalo, hiše so se podirale, naselja so se utapljala v jezerih. Zaradi ugrezanja je moralo svoje domove zapustiti več kot 400 družin.

Fotografije zgoraj 2x - Emil Šterbenk, spodaj 2x - Lojze Osteršek (Arhiv PV)

Zeleno Velenje 30 LET
po ekološki revoluciji

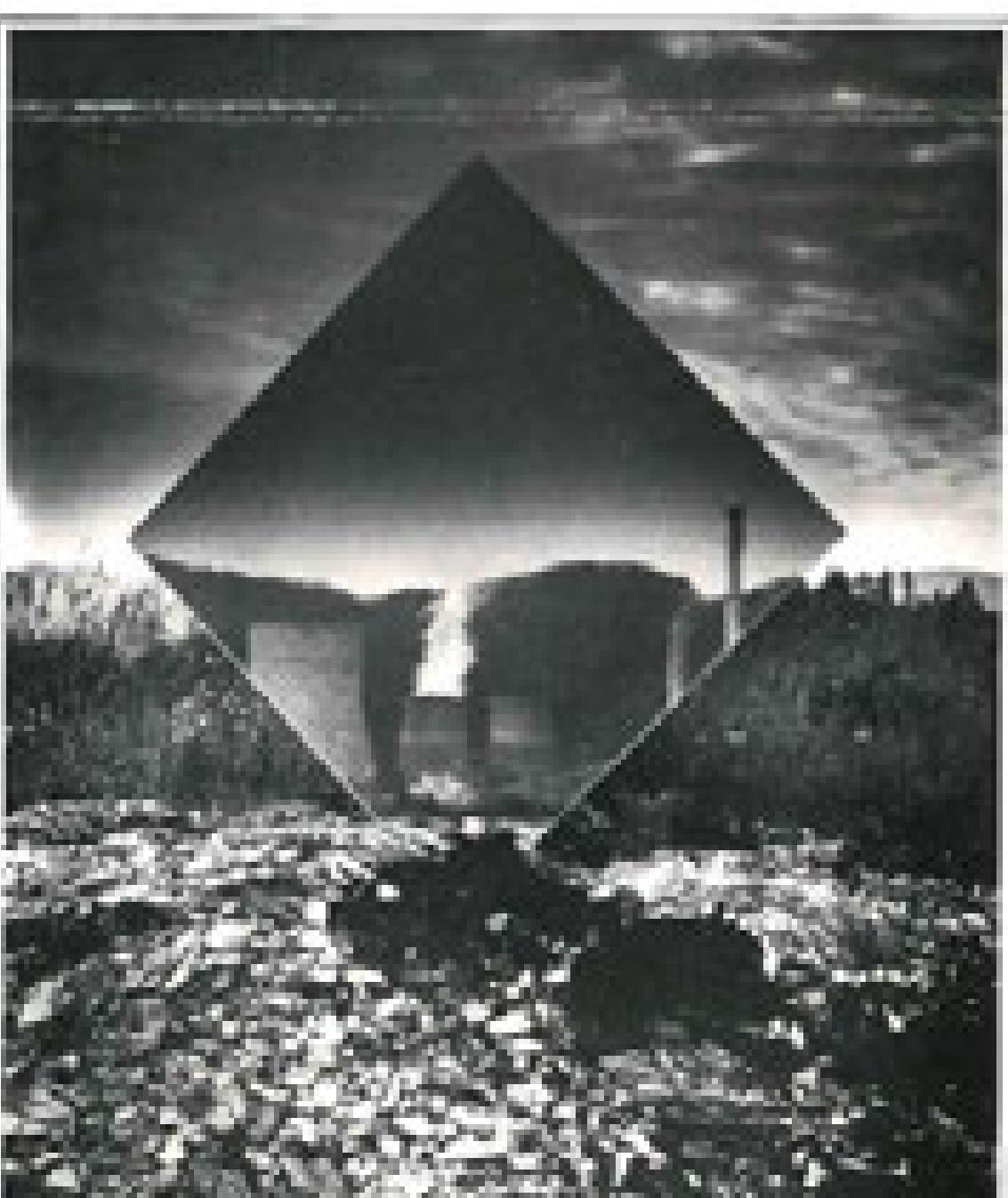
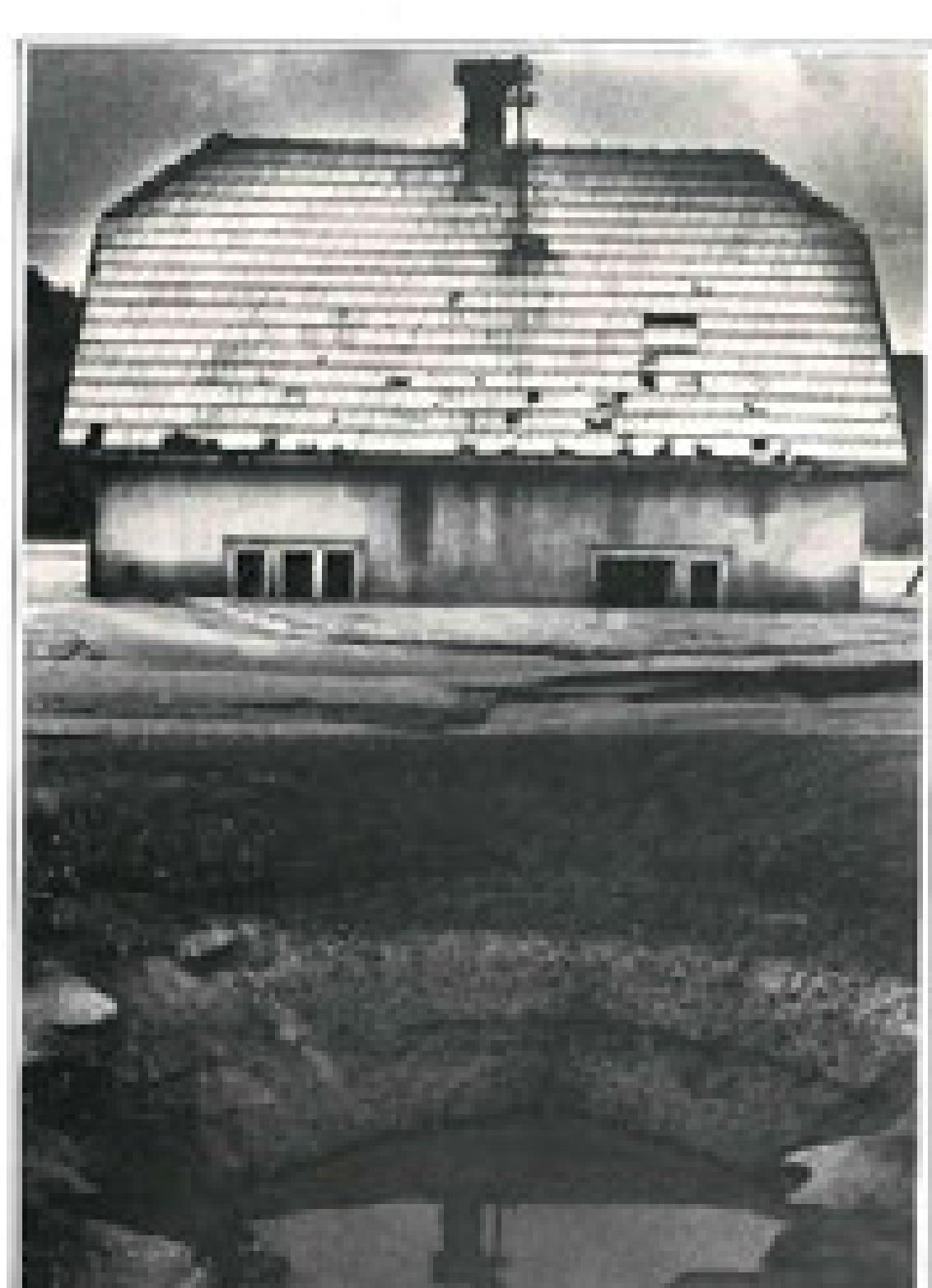
ELEKTRIKA JE TERJALA VIŠOK DAVEK

The image features a large, bold number '1' in white on the left. To its right are three overlapping circles in light gray. To the right of the circles is the word 'Prizad' in a large, bold, dark green sans-serif font. Below this graphic is a black and white photograph of a landscape with a road and trees.

Prizadeti voda, zrak i niva

Tudi prebitvalci Šaleške doline smo posabili, da smo naravo dobiti v dar od svojih vručkov. Seda pred natoj leti je to spominjanje zabeleženo neumiljeno in ostro vrati po glavah posameznikov – to je bil znamenek žalostnega skočstičnega gibanja! Danes o posameznikih ne moremo več govoriti. Ljudi, ki nosijo napovedujoče za bodočno bodočnost in blagajočo katastrofo, je vedno več. Toda nepravinarji so. Šalediko skočstičko društvo namreča storiti prav to: izdržiti zmanj, sicer je pripravljenost ljudi v borbi za svetločaj juri. Srečo si lahko ljudje izborimo le sami!

Zbirka Šaleški razgledi
Izdaj: Kulturni center "Ivan Napotnik"
Titovo Velenje, zanji Vlado Vrbić
Fotografije: Fotoklub "Zrno" Titovo Velenje
Tisk: EKV Društvo za knjigovarenje Titovo Velenje

Negativni vplivi proizvodnje električne energije so prizadeli vse okoljske elemente. Nekoč rodovitna polja so spreminjali v razrušeno površino in jezera, ozračje so onesnaževali neprečiščeni dimni plini in leteči pepel, z odlagališča pepela so se dvigovali oblaki prahu, pepelna brozga je zastrupljala Velenjsko jezero in Pako.

ELEKTRIKA JE TERJALA VISOK DAVEK

1087

Umirajoči gozdovi

Fotografija: Emil Šterbenk

Na obrobju Šaleške doline so bile na nadmorski višini okoli 800 metrov koncentracije onesnaževal velikokrat povečane in zaradi tega so gozdovi, zlasti iglasti, propadali. Prihajalo je do tako imenovanih ožigov gozda – hipnega odmrta dreves zaradi akutnih koncentracij žveplovega dioksida. Precej gozda smo izgubili tudi na račun ugrezanja pridobivalnega območja velenjskega premogovnika.

Fotografije: Rudi Ramšak, Emil Šterbenk

Zeleno Velenje 30 LET
po ekološki revoluciji

ELEKTRIKA JE TERJALA VISOK DAVEK

1987

*Jezero kot zbiralnik
odpadne vode*

Do leta 1994 je v Velenjsko jezero tekla onesnažena voda, s katero so na območje premogovniških ugreznin transportirali pepel iz šoštanjske termoelektrarne. Vode, ki vsebuje kalcijev hidroksid, je bilo kar 10 milijonov m³ na leto! To je takrat predstavljalo skoraj polovico jezerske prostornine. Jezero je posledično postalo izredno alkalno (pH 12) in v njem ni bilo nobenega življenja več.

Fotografija: Emil Šterbenk, Lojze Ojstersek - Arhiv PV, Rudi Ramšak

Zeleno
Velenje 30 LET
po ekološki revoluciji

ZELENAPOMLAD

Šalesska dolina je imela dovolj

Zaradi hudih poškodb okolja se je v Šaleški dolini sčasoma oblikovalo močno civilnodružbeno gibanje. Angažirani posamezniki, ki so si želeli izboljšati življenske pogoje v dolini, so pripravljali alternativne kulturne akcije, organizirali filmske predstave, prirejali javne tribune, protestne akcije, objavljali članke, ustanovili občinski odbor za varstvo človekovih pravic, predvsem pa so se ukvarjali z vprašanji varovanja ekoloških in rečavnih velikih ekosistemov in težav

ZELENA POMLAD

1988

Društvo in stranka

Fotografija Lojze Osteršek - Arhiv PV

V krajevni skupnosti Zavodnje so leta 1987 pripravili prvi ekološki referendum v Jugoslaviji. Ljudje so z več kot 80 % glasov podprtli zahtevo po ekološki sanaciji Termoelektrarne Šoštanj.

V Zavodnjah so 5. junija 1988 ustanovili Šaleško ekološko društvo, 21. oktobra 1989 pa je bil ustanovljen občinski odbor stranke Zeleni Slovenije.

Fotografija Lojze Osteršek - Arhiv PV

Zeleno Velenje 30 LET
po ekološki revoluciji

EKOLOŠKA SANACIJA SALEŠKE DOLINE

Sanacija ugreznin

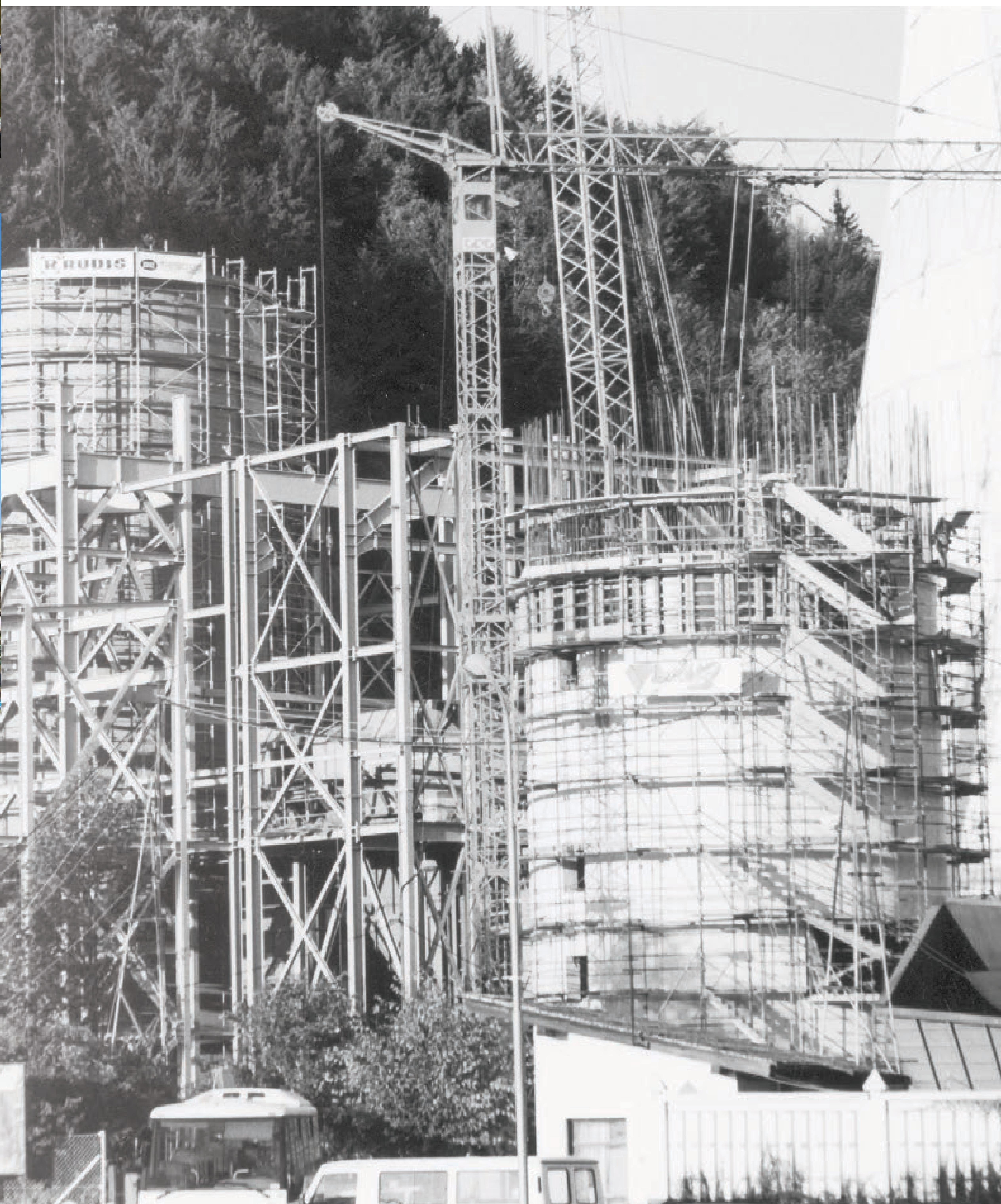
Fotografija: Lože Ojsteršek - Arhiv PV

Ugreznine, ki so se začele pojavljati zaradi izkopavanja premoga, je premogovnik začel urejati že v petdesetih letih dvajsetega stoletja, v devetdesetih letih pa je odpravljanje tako imenovanih rudarskih škod postalo sistematično in celovito. Odlagališče pepela se je spremenilo v območje sanacije ugreznin s stranskimi produkti termoelektrarne, ugreznine in jezera pa so začela dobivati podobo rekreacijskega območja.

Fotografije: Lože Ojsteršek - Arhiv PV, Rudi Ramsak, Audi Ramsak, Emil Šterbenk

EKOLOŠKA SANACUA SALEŠKE DOLINE

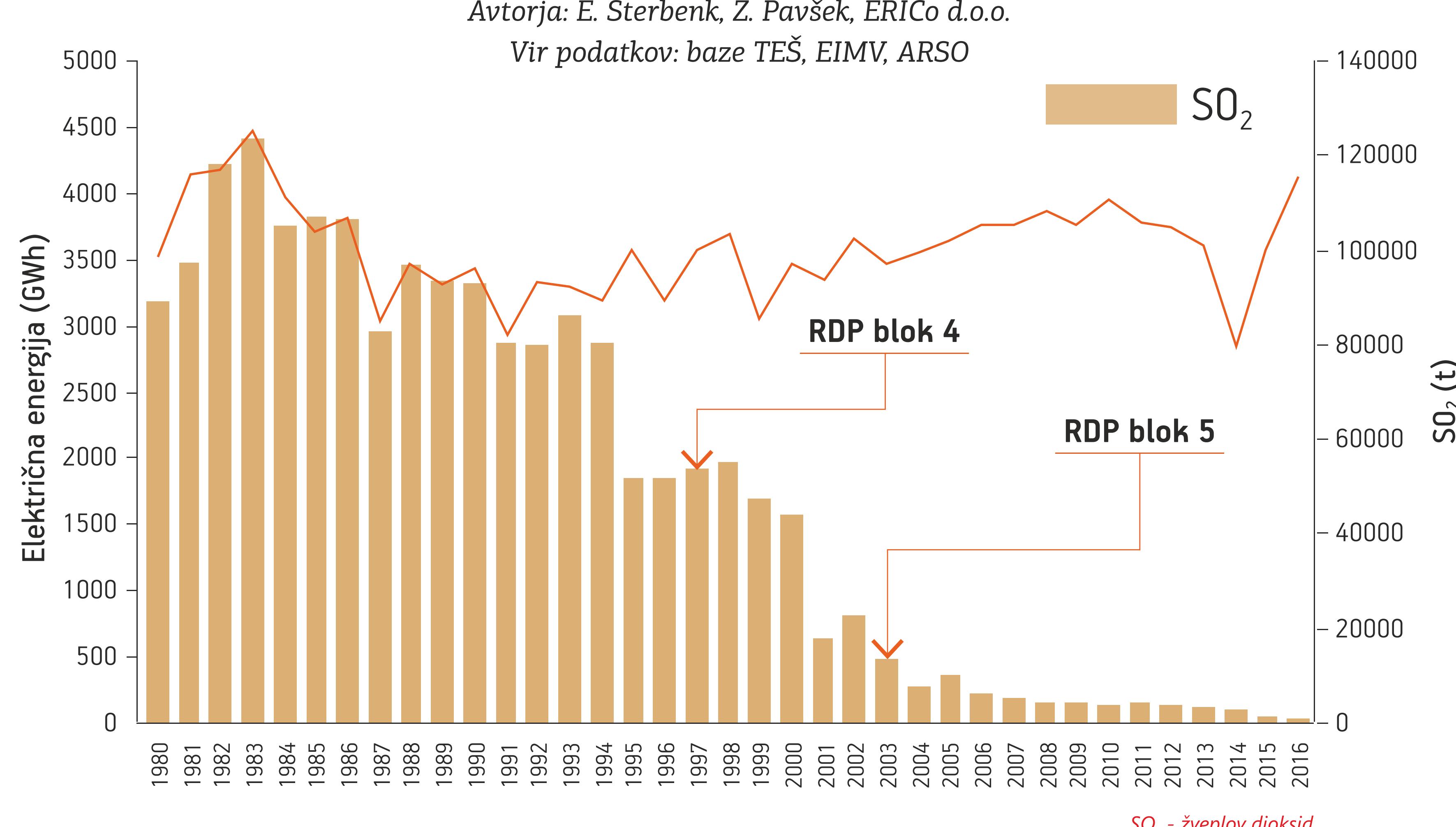
Sanacija elektrarne

Fotografija: Emil Šterbenk

Emisije SO₂ iz TEŠ in proizvedena električna energija

Avtorja: E. Šterbenk, Z. Pavšek, ERICo d.o.o.
Vir podatkov: baze TEŠ, EIMV, ARSO

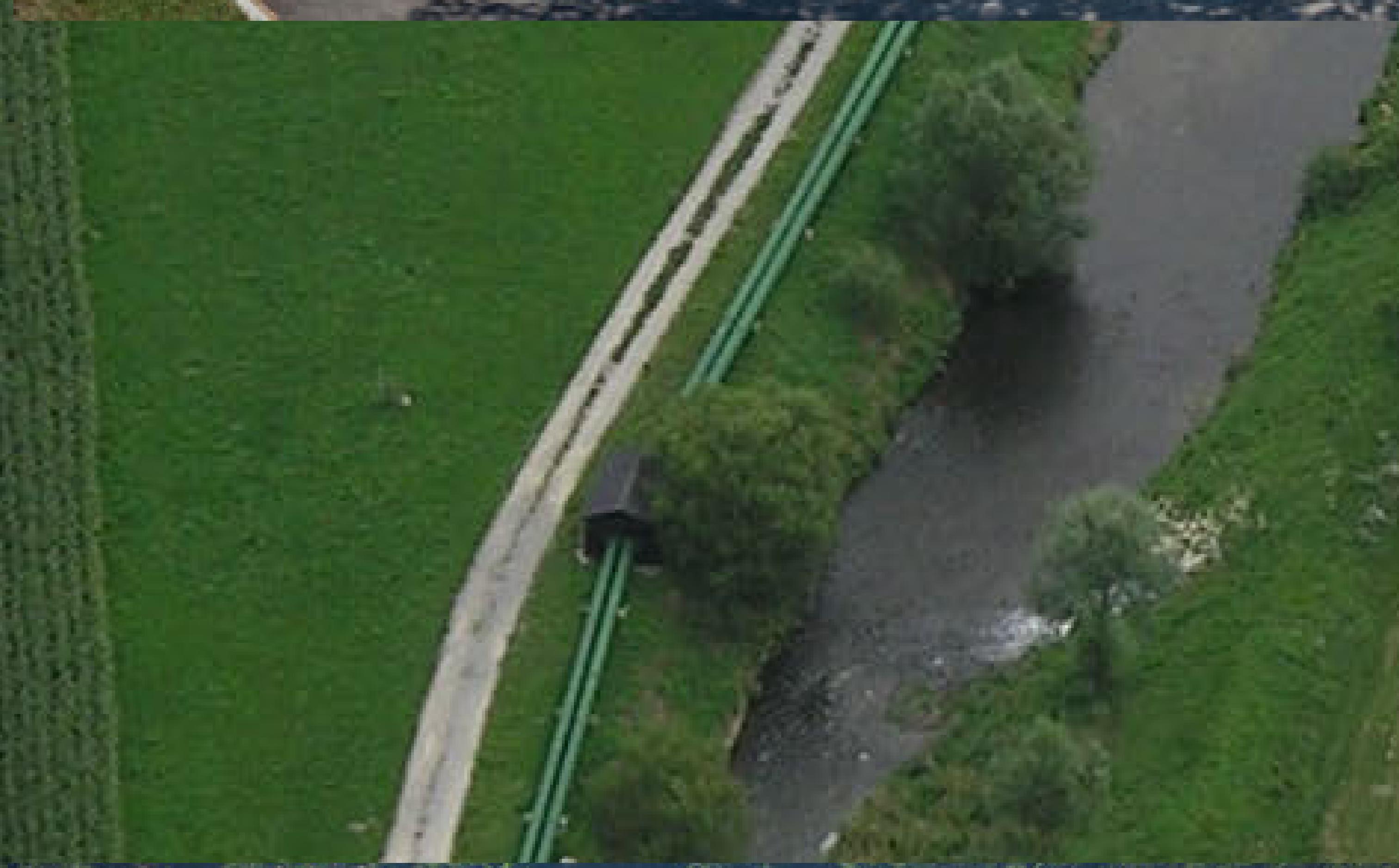

Z uresničevanjem ekološkega sanacijskega programa so se vplivi šoštanjske termoelektrarne na okolje močno zmanjšali. Konec osemdesetih let dvajsetega stoletja so v termoelektrarni začele delovati naprave za razrjevanje dimnih plinov na prvih treh blokih, napravo za pranje dimnih plinov iz 4. bloka so zgradili leta 1994, leta 2000 pa še čistilno napravo na bloku 5. Kasneje so tudi dimne pline starejših treh blokov speljali v čistilno napravo bloka 5 in v drugem desetletju tretjega tisočletja so prekoracičitve dovoljenih koncentracij žveplovega dioksida v Šaleški dolini le še zgodovina.

EKOLOŠKA SANACIJA SALEŠKE DOLINE

Napredno gospodarjenje z vodami

Pitno vodo v Šaleški dolini pridobivamo izključno iz izvirov in jo pred rabo skrbno pripravimo. Po uporabi jo zajamemo in očistimo na čistilnih napravah ter jo brez škode za Pako in druge vodotoke vračamo v naravo.

Fotografije: Emil Šterberk, Roman Boč, Jan Apot

EKOLOŠKA SANACIJA SALEŠKE DOLINE

Napredno gospodarjenje z odpadki

V Šaleški dolini smo že v začetku devetdesetih let dvajsetega stoletja začeli z ločenim zbiranjem odpadkov in jih vse od takrat spreminjamamo v sekundarne surovine. Preostanek mešanih komunalnih odpadkov vozimo v regijski center v Celju, območje nekdanjega odlagališča odpadkov pa smo uspešno sanirali.

Fotografija: Enil Šterbenk

ZELENO VELENJE

Kvalitetno bivalno okolje

Fotografija: Aleksander Kavčnik

Danes je človeku, ki tega ni videl ali doživel, kar težko naslikati, kakšna je bila naša dolina trideset let nazaj.

Izjemno ponosni smo lahko, da smo jo uspeli iz enega okoljsko najbolj obremenjenih predelov države, iz območja močno onesnaženega zraka, vode in degradiranih tal, spremeniti v zeleno dolino, v kateri smo domačini vsakodnevno deležni dobropobiti kvalitetnega bivalnega in naravnega okolja, hkrati pa nas zaradi njih vsako leto obišče večje število turistov, ki so nad Velenjem enostavno navdušeni.

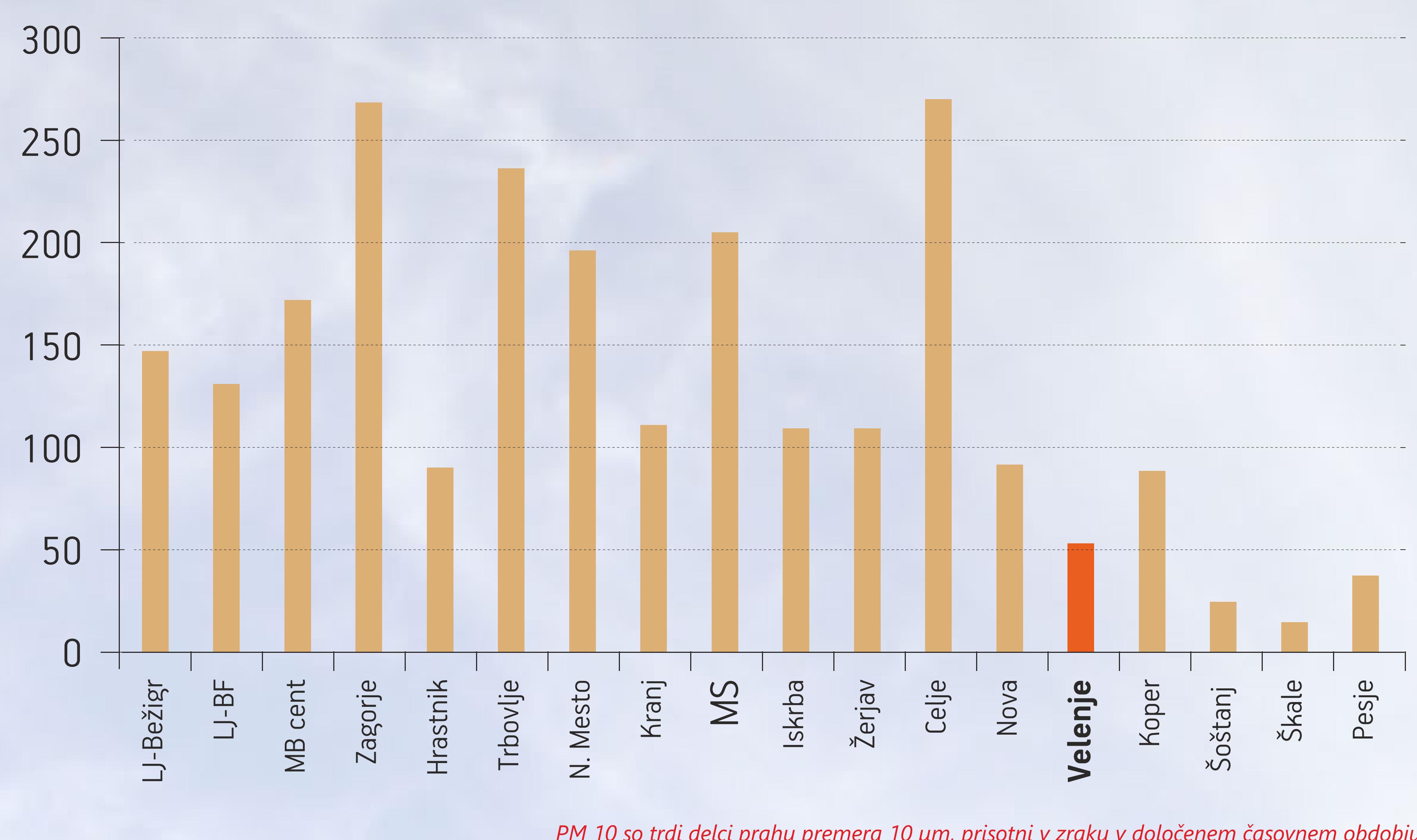

ZELENO VELENJE

Dihamo čist zrak

Število dni s povprečno koncentracijo PM 10 nad $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$
v Sloveniji 2012/16

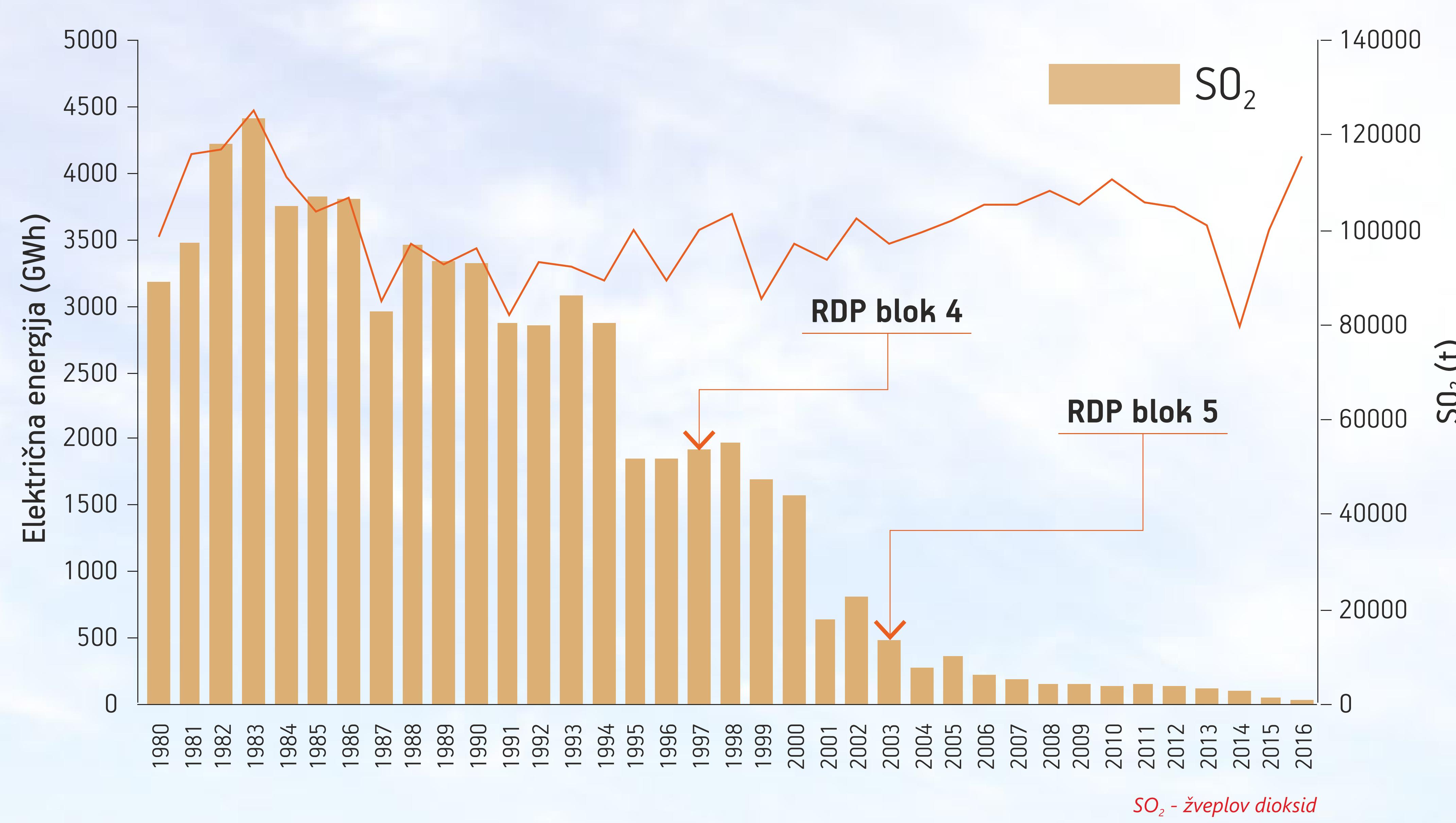
Vira podatkov: www.arso.si, www.okolje.info

Emisije SO₂ iz TEŠ in proizvedena električna energija

Avtorja: E. Šterbenk, Z. Pavšek, ERICo d.o.o.

Vir podatkov: baze TEŠ, EIMV, ARSO

Največja zasluga za dobro kakovost zraka v Velenju gre razvejanemu daljinskemu sistemu ogrevanja, ki ga s toploto napaja Termoelektrarna Šoštanj. Emisij iz individualnih kurišč skorajda ne poznamo. Največjo obremenitev za okolje pri nas tako pravzaprav predstavlja promet, a z uvedbo brezplačnega mestnega avtobusnega prometa in sistema brezplačnih mestnih koles ter z drugimi ukrepi zmanjšujemo tudi te okoljske pritiske.

ZELENO VELENJE

Pijemo zdravo vodo

Fotografija: Milan Merič, Birt d. o. o.

Fotografija: Emil Šterbenk

Naše vodovodno omrežje s pitno vodo oskrbuje občine Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki. V zadnjem desetletju smo s pomočjo pridobljenih evropskih in državnih sredstev celotno vodovodno omrežje posodobili, dogradili, povezali in odpravili še zadnje pomanjkljivosti kanalizacijskega sistema. Naši vodi lahko več kot upravičeno rečemo Šaleški biser!

ZELENO VELENJE

Velenjska plaža

Velenjska plaža postaja eno najatraktivnejših kopališč v Sloveniji. Mestna občina Velenje od leta 2012 skrbi za redne analize vode Velenjskega jezera z vidika primernosti za kopanje ter ureja jezerske bregove, skrbi za službo reševanja iz vode ter za bogatejšo gostinsko in prireditveno ponudbo. V celotnem obdobju spremeljanja kakovosti vode v Velenjskem jezeru so bili vsi rezultati analiz znotraj predpisanih meja, torej je voda ves čas bakteriološko primerna za kopanje.

Fotografija: Extrem, d. o. o.

ZELENO VELENJE

Želimo ga ohranjati in izboljšati

Fotografija: Matjaž Vrančič

V Velenju in celotni Šaleški dolini smo na področju varovanja in urejanja okolja ter izboljševanja življenjskih pogojev dosegli veliko. V pretežni meri z lastnim znanjem, delom in sredstvi. Tako lahko danes namesto sanacijskih programov pripravljamo ambiciozne načrte trajnostne rabe prostora in naravnih virov ter strategije za področja rekreacije, športa, turizma, izobraževanja, kulture, socialne oskrbe in podjetništva.

Zaradi preteklosti verjamemo v prihodnost in vemo, da jih bomo znali uresničiti.

ZELENO VELENJE

Ni le naša ocena

Nagrade in priznanja,

ki jih je na področju varovanja in urejanja okolja
Mestna občina Velenje prejela od leta 2011

2011

- priznanje ministrstva za okolje in prostor za izvajanje ukrepov na področju alternativnih možnosti prevoza, ki prebivalcem v mestih omogočajo bolj kakovostno življenje in blažijo podnebne spremembe
- energetsko najbolj učinkovita mestna občina na natečaju portala Energetika.net
- priznanje ministrstva za promet za najučinkovitejšo občino na področju trajnostne mobilnosti
- 2. mesto med večjimi mesti v akciji Moja dežela, lepa in gostoljubna

2012

- 2. najbolj zelena slovenska mestna občina
- najbolj zelena slovenska mestna občina na področju ravnjanja z odpadki
- 3. mesto med večjimi mesti v akciji Moja dežela, lepa in gostoljubna

2013

- 3. turistom najbolj prijazen kraj po izboru strokovne komisije, bralcev časnika Dnevnik in uredništva Dnevnikove rubrike Prosti čas v akciji Dnevnikova izvidnica
- 2. mesto med večjimi mesti in 1. mesto v spletнем glasovanju v akciji Moja dežela, lepa in gostoljubna
- 2. najkolesarska slovenska občina
- planetu Zemlja prijazna občina (priznanje za odgovorno prizadevanje na področju varovanja naravnih danosti, ustvarjanje boljše kvalitete življenja občank in občanov ter dobro informiranje o pravilnem odnosu do okolja za te in prihodnje generacije)

2014

- slovenska velika nagrada varnosti za najvarnejše mesto
- 2. mesto med večjimi mesti in 1. mesto v spletнем glasovanju v akciji Moja dežela, lepa in gostoljubna
- planetu Zemlja prijazna občina (priznanje za odgovorno prizadevanje na področju varovanja naravnih danosti, ustvarjanje boljše kvalitete življenja občank in občanov ter dobro informiranje o pravilnem odnosu do okolja za te in prihodnje generacije)
- energetsko najbolj učinkovita mestna občina na natečaju portala Energetika.net

2015

- 1. mesto med večjimi mesti v akciji Moja dežela, lepa in gostoljubna

2016

- 1. mesto za Promenado Velenje v kategoriji »Public Space« arhitekturne nagrade »The Plan Award 2016«
- priznanje za Promenado Velenje »Special Mention« v sklopu nagrade »S.Arch Award 2016«
- nagrada Promenadi Velenje kot tretji najzanimivejši točki krajinske arhitekture v Evropi
- priznanje Velenjski plaži kot najboljšemu kraju za kopanje v Sloveniji
- 3. najprijaznejša občina v Sloveniji po ocenjevanju tujcev v sklopu akcije Turistična patrulja
- bronasti znak Slovenia green destination
- planetu Zemlja prijazna občina (priznanje za odgovorno prizadevanje na področju varovanja naravnih danosti, ustvarjanje boljše kvalitete življenja občank in občanov ter dobro informiranje o pravilnem odnosu do okolja za te in prihodnje generacije)
- energetsko najbolj učinkovita mestna občina na natečaju portala Energetika.net

2017

- priznanje »Best of Best« na »Iconic Design Awards« Promenadi Velenje

Velenje je nosilec vrste nazivov in naslovov ter prejemnik številnih domačih in mednarodnih nagrad ter priznanj za visoko kakovost bivalnega okolja.

